

ONS DEEL VAN DE NACHT

Mariana Enriquez

Ons deel van de nacht

Vertaald door
Irene van de Mheen

2021
DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

Deze uitgave is mede tot stand gekomen dankzij een productiesubsidie van het Nederlands Letterenfonds; de vertaler ontving voor de vertaling een projectsubsidie van datzelfde fonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Copyright © 2019 Mariana Enriquez en Editorial Anagrama s.a.

Copyright Nederlandse vertaling © 2021 Irene van de Mheen

Oorspronkelijke titel *Nuestra parte de noche*

Oorspronkelijke uitgever Editorial Anagrama, Barcelona

Omslagontwerp Moker Ontwerp, Amsterdam

Foto auteur Nora Lezano

Vormgeving binnenwerk Perfect Service, Reeuwijk

Druk- en bindwerk Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 031 0541 3

NUR 302

debezigebij.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen.
Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Who is the third who walks always beside you?

T.S. ELIOT, *The Waste Land*

Inhoud

De klauwen van de levende god,
januari 1981 9

De linkerhand
Dokter Bradford betreedt de Duisternis,
Misiones, Argentinië, januari 1983 163

Het kwaad van leegstaande huizen,
Buenos Aires, 1985-1986 177

Krijtcirkels,
1960-1976 349

Het graf van Zañartú,
door Olga Gallardo, 1993 483

Zwarte bloemen die in de lucht groeien,
1987-1997 515

Dankwoord 669

De klauwen van de levende god, januari 1981

Ik ben van mening dat wij de kans om onsterfelijk te worden mislopen omdat onze weerstand tegen de dood niet is ontwikkeld; ter verbetering hiervan wordt de nadruk gelegd op de primaire, rudimentaire gedachte: het hele lichaam moet blijven leven. Wat van belang is voor het bewustzijn zou je eigenlijk alleen moeten proberen te conserveren.

ADOLFO BIOY CASARES, *Morels uitvinding*,
vertaling Mariolein Sabarte Belacortu

I cried, 'Come out of the shadow, king of the nails of gold!'
W.B. YEATS, *The Wanderings of Oisín*

Al dat licht die ochtend en de lucht schoongeveegd, met een enkel wit vlekje in het warme blauw, eerder een veeg rook dan een wolk. Het was al laat en hij moest gaan en die hete dag zou niet anders zijn dan de dag erna: als het regende en de vochtige lucht van de rivier de stad bereikte en het benauwd werd in Buenos Aires, zou hij de stad nooit uit komen.

Juan slikte zonder water een pil door tegen de hoofdpijn die hij nog niet voelde en liep naar binnen om zijn zoon wakker te maken, die onder een laken lag te slapen. We gaan, zei hij, terwijl hij hem zachtjes heen en weer schudde. Het kind was meteen wakker. Zouden andere kinderen ook zo licht slapen, ook zo alert zijn? Was je gezicht maar even, zei hij, en hij veegde voorzichtig de slaap uit zijn ogen. Er was geen tijd om te ontbijten, dat konden ze onderweg doen. Hij pakte de tassen die al klaarstonden en twijfelde een tijdje tussen verscheidene boeken, tot hij besloot er nog twee mee te nemen. Hij zag de vliegtickets op de tafel liggen: dat kon ook nog steeds. Hij kon naar bed gaan en de datum van de vlucht afwachten, over een paar dagen. Om niet in de verleiding te komen, verscheurde hij de tickets en gooide ze in de vuilnisbak. Zijn lange haar plakte in zijn nek van het transpireren, in de zon zou dat nog erger worden. Hij had geen tijd om het af te knippen, maar zocht in de keukenladen naar een schaar. Toen hij er een vond, stopte hij hem in de plastic doos bij zijn pillen, bloeddrukmeter, injectienaalden en verbandmateriaal, standaard eerstehulpmiddelen voor de reis. Ook zijn scherpste mes en de zak vol met as die hij eindelijk

zou gebruiken. Hij legde de zuurstoffles in de kofferbak: die zou hij nodig hebben. In de auto was het koel, de kunstleren bekleeding had gedurende de nacht niet al te veel warmte geabsorbeerd. De koelbox met ijsblokjes en twee flessen koude frisdrank zette hij voorin. Zijn zoon moest op de achterbank, al liet hij hem liever naast zich zitten, maar dat was verboden en hij wilde absoluut geen problemen met de politie of het leger, die de hoofdwegen met geweld bewaakten. Een man alleen met kind zou argwaan kunnen wekken. De onderdrukkers waren onvoorspelbaar en Juan wilde moeilijkheden voorkomen.

Gaspar, riep hij, zonder zijn stem te veel te verheffen. Omdat er geen antwoord kwam, liep hij het huis in om hem te halen. De jongen probeerde zijn veters te strikken.

‘Je maakt er een puinhoop van,’ zei hij, terwijl hij zich bukte om hem te helpen. Zijn zoon huilde, maar hij kon hem niet troosten. Gaspar miste zijn moeder, zij deed dat soort dingen zonder nadenken: nagels knippen, knopen aanzetten, achter zijn oren en tussen zijn tenen wassen, vragen of hij nog moest plassen voor vertrek, voordoen hoe je een perfecte strik in je veters maakte. Hij miste haar ook, maar die ochtend wilde hij niet met zijn zoon meehuilen. Heb je alles, vroeg hij. We gaan niet meer terug om iets te halen, ik waarschuw je.

Het was voor het eerst in tijden dat hij zo’n lange afstand reed. Rosario zei altijd dat hij minstens één keer per week moest rijden, om het niet te verleren. De auto was te klein voor Juan, zoals bijna alles voor hem te klein was, broeken te kort, t-shirts te strak, stoelen te laag of te krap. Hij controleerde of de gids van de autoclub in het handschoenenkastje lag, en reed weg.

‘Ik heb honger,’ zei Gaspar.

‘Ik ook, maar we gaan straks op een superleuke plek ontbijten. Over een poosje, goed?’

‘Als ik niet eet, moet ik overgeven.’

‘En ik krijg hoofdpijn als ik niet eet. Even volhouden nu. Het is niet ver. Kijk maar niet naar buiten, anders word je nóg misselijker.’

Zelf voelde hij zich beroerder dan hij wilde toegeven. Zijn vin-

gers tintelden en hij voelde het snelle, onregelmatige kloppen van zijn hartritmestoonnis. Hij duwde zijn donkere zonnebril omhoog en vroeg Gaspar het verhaal te vertellen dat hij de avond ervoor had gelezen. Met zijn zes jaar kon hij al goed lezen.

‘Ik weet het niet meer.’

‘Dat weet je best. Ik ben ook in een slecht humeur. Zullen we er samen wat van maken of gaan we de hele reis onze kont tegen de krib gooien?’

Gaspar lachte omdat hij ‘kont’ had gezegd. Vervolgens vertelde hij over een junglekoningin die altijd zong als ze in het bos liep en naar wie iedereen graag luisterde. Op een dag kwamen er soldaten en hield zij op met zingen en werd strijder. Ze werd opgepakt en zat een nacht opgesloten en toen ontsnapte ze en om te ontsnappen moest ze de soldaat doden die haar bewaakte. Omdat niemand geloofde dat ze sterk genoeg was om hem te doden, want ze was heel dun, zeiden ze dat ze een heks was en verbrandden haar, ze bonden haar vast aan een boom, die in de fik werd gestoken. Maar ’s ochtends vonden ze niet haar lichaam, maar een rode bloem.

‘Een boom met rode bloemen.’

‘Ja, een boom.’

‘Vond je het een mooi verhaal?’

‘Ik weet niet, ik vond het eng.’

‘Die boom is een koraalboom. Hier zijn er niet zoveel, maar als ik er een zie, zal ik hem aanwijzen. Bij het huis van je grootouders staan er een heleboel.’

In de achteruitkijkspiegel zag hij dat Gaspar fronste.

‘Hoezo zijn er daar heel veel?’

‘Het is een legende, ik heb je al uitgelegd wat een legende is.’

‘Dus dat meisje bestaat niet?’

‘Ze heet Anahí. Ze heeft misschien wel bestaan, maar het verhaal over de bloemen wordt verteld om haar te gedenken, niet omdat het echt gebeurd is.’

‘Is het nou wel of niet echt gebeurd?’

‘Allebei. Ja en nee.’

Hij vond het grappig om te zien hoe Gaspar serieus en zelfs boos

werd, hoe hij op zijn lip beet en zijn hand steeds tot een vuist balde.

‘Worden heksen nu ook verbrand?’

‘Nee, niet meer. Maar er zijn nu ook niet veel heksen.’

Het was makkelijk om op een zondagochtend in januari de stad uit te rijden. Voor hij er erg in had, lagen de gebouwen al achter hen. En de lage huizen en de huisjes met golfplaten daken van de krottenwijken. En opeens waren daar de bomen en het platteland. Gaspar sliep al en Juans arm verbrandde in de zon, zoals bij een gewone vader tijdens een uitstapje in het weekend. Maar hij was geen gewone vader, soms zagen mensen dat als ze hem in de ogen keken, als ze een tijdje met hem praatten, op de een of andere manier herkenden ze het gevaar: hij kon zijn ware aard niet verbergen, het was niet mogelijk om zoiets geheim te houden, in elk geval niet lang.

Hij parkeerde bij een restaurant dat met warme chocolademelk en croissants adverteerde. We gaan ontbijten, zei hij tegen Gaspar, die meteen wakker was en zijn grote ogen, zijn wat afstandelijke blauwe ogen, uitwreef.

Het had er alle schijn van dat de vrouw die de tafels schoonmaakte de eigenaresse was en een vriendelijk, bemoeizuchtig mens. Ze keek nieuwsgierig toe toen ze ver van het raam en dicht bij de koelkast gingen zitten. Een jongen met een modelautootje in zijn hand en zijn boomlange vader met blond haar dat tot op zijn schouders viel. Ze haalde een vaatdoek over de tafel en noteerde hun bestelling op een notitieblok, alsof het restaurant vol zat. Gaspar wilde warme chocolademelk en een zoet broodje met *dulce de leche*. Juan bestelde een glas water en een sandwich met kaas. Hij zette zijn donkere zonnebril af en sloeg de krant open die op de tafel lag, ook al wist hij dat belangrijk nieuws niet in de krant kwam. Er stonden geen berichten in over clandestiene detentiecentra of nachtelijke schermutselingen of ontvoeringen of geroofde kinderen. Alleen verhalen over de Mundialito, het mini-wк voetbal dat in Uruguay plaatsvond en hem niet interesseerde. Het was soms moeilijk om normaal te lijken op momenten dat hij moe was, op momenten dat hij zo hopeloos verdrietig en bezorgd was. De vorige nacht had hij opnieuw geprobeerd met Rosario in contact te

komen. Dat was niet gelukt. Ze was nergens te bekennen, hij kon haar niet voelen, ze was weg op een manier die hij op geen enkele manier kon begrijpen of accepteren.

‘Ik heb het warm,’ zei Gaspar.

De jongen zweette, zijn haar was nat, zijn wangen waren rood. Juan voelde aan zijn rug. Zijn t-shirt was doorweekt.

‘Blijf even hier zitten,’ zei hij en hij liep naar de auto voor een schoon shirt. Daarna nam hij hem mee naar het toilet om zijn hoofd nat te maken, zijn zweet af te drogen en hem zijn t-shirt aan te trekken, dat een beetje naar benzine rook.

Toen ze weer bij hun tafel kwamen, stonden de vrouw en het ontbijt op hen te wachten. Juan bestelde ook een glas water voor Gaspar.

‘Er is hier een prachtige camping in de buurt, voor als jullie verkoeling zoeken in de rivier.’

‘Bedankt, maar daar hebben we geen tijd voor,’ zei Juan en hij deed zijn best vriendelijk te klinken. Hij knoopte zijn overhemd nog wat verder open.

‘Zijn jullie met z’n tweetjes? Wat een grote ogen heeft dat kind! Hoe heet je?’

Niet op ingaan, jongen, wilde Juan het liefst zeggen, gewoon dooreten terwijl ik haar voorgoed het zwijgen opleg, maar Gaspar had zijn naam al genoemd en de vrouw, nu op dreef, vroeg met een hypocriet kinderlijk stemmetje: ‘En waar is jouw mama?’

Juan voelde het verdriet van de jongen in zijn hele lijf. Het was een primitief, woordeloos verdriet; rauw en duizelingwekkend. Hij greep zich vast aan de tafel en moest moeite doen om los te komen van zijn zoon en van dat verdriet. Gaspar wist niet wat hij moest zeggen en keek hem hulpeloos aan. Hij had nog maar een half broodje op. Hij moest hem leren zich niet zo vast te klampen, aan hem noch aan iemand anders.

‘Mevrouw,’ Juan probeerde zich in te houden maar klonk dreigend, ‘dat gaat u geen moer aan.’

‘Ik probeerde alleen maar een praatje te maken,’ antwoordde zij beledigd.

‘Mooi is dat. Nou wordt u boos omdat u uw stompzinnige kletspraatje wilt en wij moeten uw opdringerige oudewijvengewauwel maar verdragen. Wilt u het echt weten? Mijn vrouw is drie maanden terug overleden toen ze door een bus werd aangereden en een paar honderd meter meegesleurd.’

‘Het spijt me verschrikkelijk.’

‘Welnee, dat spijt u helemaal niet, want u kende haar niet en u kent ons ook niet.’

De vrouw wilde nog iets zeggen, maar liep bijna in tranen weg. Gaspar keek hem nog steeds aan, met droge ogen. Hij was een beetje geschrokken.

‘Niets aan de hand. Eet je bord maar leeg.’

Juan nam een hap van zijn sandwich met kaas. Hij had geen honger, maar op een lege maag kon hij zijn medicijnen niet innemen. Met een verontschuldigend gezicht en naar voren gebogen schouders kwam de vrouw terug. Ze bracht twee glazen sinaasappelsap. Die zijn van het huis, zei ze, en ik bied u mijn excuus aan. Zo’n tragedie had ik niet verwacht. Gaspar speelde met zijn rode autootje, een nieuw model waarvan de deuren en de achterklep open konden, een cadeautje van zijn oom Luis uit Brazilië. Juan zei dat Gaspar zijn chocolademelk op moest drinken en stond op om aan de bar af te rekenen. De vrouw bleef zich maar verontschuldigen en Juan kreeg er genoeg van. Toen ze haar hand uitstak om het geld in ontvangst te nemen, pakte hij haar pols. Hij overwoog de vrouw een symbool te sturen dat haar tot waanzin zou drijven, waardoor ze zich gedwongen zou voelen het vel van de voeten van haar kleinkind af te stropen of haar hond in een stoofpot te verwerken. Hij hield zich in. Hij wilde zich niet vermoeien. De reis met zijn zoon geheimhouden had hem al genoeg uitgeput en het zou gevolgen hebben. Dus liet hij de vrouw met rust.

Gaspar wachtte op hem bij de deur. De jongen had zijn zonnebril opgezet. Toen hij hem af wilde pakken, rende de jongen lachend weg. Juan kreeg hem vlak bij de auto te pakken en tilde hem op: Gaspar was licht en lang, maar zou niet zo lang worden als hij. Hij besloot dat ze een plek zouden zoeken om te lunchen voordat ze verder reden naar Entre Ríos.

Het was een vermoeiende dag geweest, ook al was de reis volkomen normaal verlopen, weinig verkeer, een heerlijke lunch onderweg bij een grillrestaurant en een siësta in de schaduw van een paar bomen aan de oever van de rivier, waar een koel briesje waaide. De eigenaar van het grillrestaurant had ook nieuwsgierig een praatje aangeknoopt, maar omdat de man niet naar zijn vrouw vroeg, was Juan erop ingegaan bij een glas wijn. Na de siësta en het hele traject tot aan Esquina had hij zich niet lekker gevoeld, de hitte was ongekend. Maar nu hij om een kamer vroeg en de receptionist probeerde duidelijk te maken dat hij voor zichzelf een tweepersoonsbed en voor zijn zoon een eenpersoonsbed nodig had en dat de prijs er niet toe deed, zag hij in dat hij tevens hulp nodig zou kunnen hebben. Hij betaalde vooruit en vond het goed dat er iemand meeliep om de tassen naar boven te dragen. In de kamer zette hij de televisie aan om Gaspar bezig te houden en ging zelf in bed liggen. Hij wist hoe hij hetgeen hij voelde moest beoordelen: zijn hart dat als een razende tekeering, hij hoorde een ruis, dat zwoegende geluid van inspanning, de misselijkheid als gevolg van zijn ontregelde hartkleppen, pijn op de borst, moeizame ademhaling.

‘Gaspar, geef mijn tas eens aan.’

Hij haalde de bloeddrukmeter tevoorschijn en stelde vast dat zijn bloeddruk laag was, dat was goed. Hij ging diagonaal in bed liggen, de enige manier om met voeten en al op het matras te passen, en voor hij zijn medicijnen innam en wat probeerde te rusten, zo mogelijk te slapen, scheurde hij een velletje van het notitieblok dat voor de hotelgasten op het nachtkastje lag (HOTEL PANAMBÍ – ESQUINA, stond erop), en noteerde met het potlood een telefoonnummer.

‘Luister goed, jongen. Als ik niet wakker word, moet je dit nummer bellen.’

Gaspar sperde zijn ogen open en begon vervolgens te snorren.

‘Niet huilen. Het is voor als ik niet wakker word, maar ik word wel wakker, hoor.’

Hij voelde zijn hart overslaan, alsof het naar een hogere versnelling schakelde. Zou hij kunnen slapen? Hij legde zijn vingers op zijn hals. Honderdzeventig, misschien meer. Hij had nog nooit zo graag

willen sterven als nu, in deze hotelkamer in de provincie, en hij was nog nooit zo bang geweest om zijn zoon alleen te laten.

‘Dit is het telefoonnummer van oom Luis. Je moet eerst een negen draaien en zodra je een toon hoort, draai je het nummer van je oom. Als ik niet wakker word, moet je me door elkaar schudden. En als het niet lukt om me wakker te schudden, bel je hem. Eerst hem bellen en dan pas die meneer beneden, bij de ingang, waarschuwen, begrepen?’

Gaspar knikte en ging met het telefoonnummer in zijn vuist geklemd naast hem liggen, dichtbij, maar ver genoeg om hem niet te hinderen.

Juan werd transpirerend wakker uit een droomloze slaap. Het was nacht, maar in de kamer was een beetje licht: Gaspar had zijn nachtlampje aan en lag te lezen. Juan bleef heel stil liggen en keek naar hem: de jongen had zijn boek uit de tas gehaald en wachtte, het briefje met het telefoonnummer lag naast hem op het kussen. Gaspar, zei hij, en de jongen reageerde behoedzaam, hij legde zijn boek weg, kroop naar hem toe, vroeg hoe het ging; als een volwassene, zoals de volwassenen die hem verpleegden zo vaak hadden gevraagd. Juan ging rechtop zitten en wachtte even voor hij antwoord gaf. Zijn hartritme was weer normaal, althans, voor zijn doen. Hij had geen opgejaagd gevoel, voelde zich niet duizelig. Goed, zei hij en hij trok Gaspar op schoot, sloeg zijn armen om hem heen, streekte zijn donkere haar.

‘Hoe laat is het?’

Gaspar wees naar de klok.

‘Jij kunt toch al klokkijken, zeg jij het maar.’

‘Halfeen.’

Zo laat was er in dit dorp vast niets meer open om te eten. Hij kon natuurlijk naar het centrum lopen, een gesloten winkel of restaurant in gaan en pakken wat hij maar wilde, een deur openen was voor hem een fluitje van een cent. Maar als iemand hem zag, zou hij die getuige moeten uitschakelen. En al dat soort kleine handelingen regen zich aaneen tot een uitputtende, lange ketting van sporen die

hij moest uitwissen, ogen die hij moest sluiten, herinneringen die hij moest laten verdwijnen. Ze hadden het hem jaren geleden al geleerd: het was beter om een zo normaal mogelijk leven te leiden. Hij kon dingen voor elkaar krijgen die voor de meeste mensen onmogelijk waren. Maar elke overwinning, elke uitoefening van wilskracht om te bereiken wat hij verlangde, had zijn prijs. Onbelangrijke zaken waren die moeite niet waard. Nu moest hij de nachtportier van het hotel, wie het ook was, zover zien te krijgen dat hij eten voor hen klaarmaakte. Hij had geen honger; Gaspar vast ook niet. Maar de jongen had niets meer gegeten en hij was vergeten de frisdrank uit de auto te halen, hij moest zich meer als een vader gedragen.

Hoe dan ook, voor hij de kamer verliet kon hij beter een douche nemen, want hij stonk. En misschien zijn haar een beetje bijknippen. Gaspar had ook een douche nodig, zij het minder dringend. Hij stapte uit bed met Gaspar nog in zijn armen en droeg hem naar de badkamer. Hij draaide de warme kraan open, wachtte een poosje en zag zijn vermoeden bevestigd.

‘Ik ga me niet met koud water douchen,’ zei Gaspar.

‘Het is warm, kom op. Niet? Dan maak ik je straks wel schoon met een handdoek.’

Juan stapte onder de douche en hoorde Gaspar praten op het deksel van de wc, hij vertelde wat hij gelezen had en wat hij uit het raam van het hotel had gezien, maar Juan besteedde er geen aandacht aan. De douchekop was te laag en hij moest bukken om zijn haar te kunnen wassen, maar gelukkig verstrekte het hotel wel shampoo en zeep. Met een handdoek om zijn middel ging hij voor de spiegel staan: zijn natte haar viel tot over zijn schouders en zijn ogen waren gezwollen.

‘Geef me de schaar eens, daar in die kleine tas.’

‘Mag ik je haar knippen? Een beetje.’

‘Nee.’

Juan staaarde naar zijn spiegelbeeld, zijn brede schouders, het donkere litteken over zijn borstkas, het brandmerk op zijn arm. Rosario knipte zijn haar meestal. Ze had hem ook vaak geschoren. Hij dacht aan haar grote oorknoppen, die ze nooit uitdeed, soms zelfs niet voor

het slapen. Hij herinnerde zich hoe ze een keer poedelnaakt op haar knieën op de badkamervloer zat, huilend omdat ze dikker was geworden tijdens haar zwangerschap. Hoe ze haar armen over elkaar sloeg als ze iets belachelijk vond. Hij zag haar op straat woedend tegen hem tekeergaan, herinnerde zich hoe sterk ze was als ze hem bij een ruzie met haar vuisten bewerkte. Hoeveel dingen kon hij niet alleen, hoeveel was hij vergeten, hoeveel wist zij alleen? Hij pakte een kam om zijn haar uit te rekken en er zo netjes mogelijk een stuk af te knippen. Aan de voorkant liet hij één lok wat langer en daarna nam hij de föhn om te zien of hij er geen puinhoop van had gemaakt. Het kon ermee door, vond hij. Hij had een beetje een baard, maar dat viel alleen op doordat hij zo bleek was. Hij spoelde zijn haar, dat hij boven een zakdoek had geknipt, door de wc.

‘We gaan eens kijken of we iets te eten kunnen krijgen.’

De hotelgang was donker en rook vochtig. De kamer die ze hadden gekregen lag precies in een hoek, naast de trap. Juan liet Gaspar voorgaan, maar in plaats van de trap af te gaan, rende de jongen de gang in. Eerst dacht Juan dat hij met de lift wilde. Maar meteen daarna beseftte hij dat Gaspar hetzelfde waarnam als hij, al was zijn reactie totaal anders: in plaats van haar uit de weg te gaan – Juan was zo gewend aan die verschijningen dat hij er niet eens aandacht aan schonk – voelde Gaspar zich aangetrokken en ging erop af. Hetgeen zich aan het einde van de gang verborg, was bang en ongevaarlijk, maar ook oud en zoals al het stokoude, gretig, ongelukkig en jaloers.

Het was de eerste keer dat zijn zoon een waarneming had, althans, in zijn bijzijn. Hij hield er rekening mee dat het zou gebeuren, Rosario hield vol dat het niet lang op zich zou laten wachten en meestal had ze gelijk, maar de gedachte dat Gaspar inderdaad zijn gave had geërfd stemde hem somber en greep hem bij de keel. Hij maakte zich toch al weinig illusies over de normaliteit van zijn zoon en daar in de gang vervloog het laatste restje. Juan voelde de neerslachtigheid als een keten om zijn hals drukken. De overgeërfde vloek. Hij probeerde kalm te lijken.

‘Gaspar,’ zei hij zonder zijn stem te verheffen. ‘Het is die kant op. We nemen de trap.’

De jongen draaide zich om en staarde hem onthutst aan, alsof hij na een aantal dagen in een vreemde kamer wakker werd. Het was een fractie van een seconde, maar Juan herkende die blik. Hij moest de jongen leren hoe hij zich kon afsluiten voor die zwevende wereld, hoe hij die stroperige valkuilen kon vermijden. En daar moest hij direct mee beginnen, want hij was niet vergeten hoe bang hij zelf als kind was geweest. Gaspar hoefde niet hetzelfde mee te maken.

Mijn zoon zal blind geboren worden, herhaalde de verschijning aan het eind van de gang, ze was kaal en droeg een blauwe jurk. Gaspar kon haar niet horen, hoewel hij haar waarschijnlijk wel had gezien. Over haar had hij verteld, eerder in de badkamer: een vrouw die op het plein voor het hotel zat, die met haar mond open in de richting van het raam keek. Juan had er geen aandacht aan geschonken omdat hij niet angstig klonk, en dat was goed. De jongen had het instinctief begrepen: hij had niets te vrezen, de vrouw was alleen maar een echo. Er waren veel echo's tegenwoordig. Dat was altijd het geval wanneer er een bloedbad had plaatsgevonden, het effect was hetzelfde als wanneer je in een grot schreeuwde, het bleef voortduren tot de tijd er een einde aan maakte. Zover was het nog lang niet en de rusteloze doden verplaatsten zich snel, ze wilden gezien worden. *The dead travel fast*, dacht hij.

Ze liepen stilletjes de trap af om de andere gasten niet wakker te maken. Bij de receptie zat een vrouw, waarschijnlijk de eigenaresse van het hotel, door een tijdschrift te bladeren. Toen ze hen zag binnenkomen, hief ze haar hoofd op en ging staan. Met één snelle beweging trok ze haar blouse recht en haalde ze een hand door haar donkere, een beetje warrige haar.

‘Goedenavond,’ zei ze. ‘Kan ik iets voor jullie doen?’

Juan stapte naar de balie en legde een hand op de telefoongids die opengeslagen naast de lamp lag. ‘Goedenavond, mevrouw. Is er toevallig nog iets open waar we wat kunnen eten?’

De vrouw hield haar hoofd schuin. ‘Misschien bij de visclub, maar laat me voor de zekerheid even bellen, want het is een heel eind.’

Een heel eind, dacht Juan, in dit dorpje kon iets onmogelijk ver weg zijn.

Muren tot halverwege met hout betimmerd, bruin plastic zeil op de vloer, sleutels aan een bord. Gaspar was naar een klein aquarium gelopen en volgde met zijn vinger een rondzwemmend visje. Er neemt niemand op, zei de vrouw nadat ze de telefoon een tijdje had laten overgaan. Nou, dan moeten we maar zonder eten naar bed. Juan glimlachte en merkte dat de vrouw – jong, nog geen veertig, al leek ze in het treurige licht van dat stille hotel een stuk ouder – hem onverholen opnam. Ik ben in slaap gevallen, zei Juan. Het is een lange reis van Buenos Aires naar hier en ik was niet goed uitgerust.

Buiten was het volkomen stil. Hij zag de blauwe lichten van een patrouillewagen, maar hoorde nauwelijks geluid. Werd er zelfs in dit dorp gepatrouilleerd?

‘Neem me niet kwalijk dat ik zo vrijpostig ben, maar heeft u kamer 201?’ vroeg de vrouw terwijl ze achter de receptiebalie vandaan kwam. Ze wuifde zich koelte toe, hoewel de ventilator aanstond. ‘De receptionist zei vandaag dat het leek alsof de meneer van kamer 201 zich niet goed voelde. We maakten ons zorgen, maar omdat we niets hoorden en u zelf niet belde, wilden we u niet storen.’

‘En hoe weet u dat ik degene van kamer 201 ben?’

‘De receptionist had het over een boomlange blonde man met een kind.’

‘Dank voor uw bezorgdheid, mevrouw. Ik voel me goed nu, moest even uitrusten. Ik ben zes maanden geleden geopereerd. Soms denk ik dat ik weer helemaal de oude ben en dan doe ik te veel.’

Opzettelijk theatraal legde hij een hand op zijn donkere overhemd, dat tot halverwege zijn borst openhing zodat zijn grote litteken duidelijk zichtbaar was.

‘Kom,’ zei ze, ‘ik smeer even een paar boterhammen voor jullie, dat is in elk geval wat. Of lust de jongen soms *tallarines*? Ik kan ze even opwarmen met een beetje boter, zo gepiept.’

‘Wat zijn *tallarines*?’ vroeg Gaspar, die niet meer bij het aquarium stond.

‘Spaghetti, *mitai*,’ zei de vrouw terwijl ze bij hem neerhurkte. ‘Lust je dat met boter en kaas?’

‘Ja. En met tomatensaus ook.’

‘Ik zal eens zien wat er nog is.’

‘Mag ik kijken als u kookt?’

‘Hij houdt van koken,’ zei Juan en hij haalde zijn schouders op alsof hij het ook niet begreep.

Een uur later wist Gaspar hoe een blikopener werkte, hadden ze allebei ietwat plakkerige pasta met heerlijke saus gegeten en koel water met ijsklontjes gedronken, terwijl de vrouw hen gezelschap hield met een glas zoete wijn en een sigaret. Toen ze klaar waren met eten bood Juan aan af te wassen zodat zij terug naar de receptie kon, en de vrouw nam het aanbod aan. Hopelijk bent u gauw weer beter, zei ze voor ze wegliep. Gaspar hielp met afdrogen, maar eerst bedankte hij de vrouw, met zijn snoet nog vol tomatensaus, waarop zij hem een kus op zijn voorhoofd gaf.

Gaspar bleef onbeweeglijk in de deuropening staan en weigerde de kamer in te gaan, zijn ogen glansden: hij leek geschrokken.

‘Pap, er is een mevrouw in de kamer,’ zei hij. Juan knipperde met zijn ogen om haar te zien en te voelen. Het was dezelfde vrouw als eerder in de gang, ze verplaatste zich door het hotel.

‘Niet kijken.’ Hij pakte met beide handen Gaspars gezicht vast, grote handen die zijn hoofd bijna helemaal omvatten. ‘Kijk maar naar mij.’

Vervolgens ging hij op de vloer zitten en knipte het nachtlampje aan. Gelukkig hoorde Gaspar niet wat de vrouw zei. Het was altijd beter om alleen te zien. Uit nieuwsgierigheid luisterde Juan even naar haar. Dezelfde wanhopige, eenzame herhaling van de dood, de echo van de dood. Daarna hield hij zich doof voor haar, maar hij stuurde haar niet weg, dat moest zijn zoon leren, en gauw ook. Juan wilde niet dat hij nog een minuut langer bang was.

‘Luister goed naar me.’

‘Wie is dat, papa?’

‘Het is niet iemand. Het is een herinnering.’

Hij legde een hand op Gaspars borst en voelde het snelle kloppen

van het gezonde, krachtige hart van zijn zoon. Van jaloezie kreeg hij een droge mond.

‘Doe je ogen dicht. Voel je mijn hand?’

‘Ja.’

‘Wat raak ik aan?’

‘Mijn buik.’

‘En nu?’

Hij legde twee vingers van zijn andere hand op een wervel ter hoogte van zijn maag.

‘Mijn rug.’

‘Nee, niet je rug.’

‘Mijn ruggengraat.’

‘Nu moet je denken aan wat er tussen mijn handen is, zoals wanneer je hoofdpijn hebt en zegt dat het lijkt of je binnenin iets voelt. Denk maar aan wat er binnenin zit.’

Gaspar kneep zijn ogen dicht en beet op zijn onderlip.

‘Klaar.’

‘Goed, zeg nu maar tegen die mevrouw dat ze weg moet. Maar niet hardop. Je mag fluisteren als je wilt, maar doe het alsof het stukje van jou dat ik tussen mijn handen heb, kan praten. Begrijp je dat? Het is belangrijk.’

Dit kon wel eens de hele nacht duren, wist Juan.

‘Ik heb het gezegd.’

Juan keek naar de vrouw, die nog steeds naast het bed stond, zwanger, met haar mond open, waarschijnlijk praatte ze nog steeds over haar eerste zoon, met lege ogen.

‘Nog een keer. Alsof je vanuit daar tegen haar praat, alsof je vanbinnen een mond hebt.’

‘Zal ik het boos zeggen?’

Wat was dat voor vraag? Hij verdiende een antwoord dat bij die relevante vraag paste.

‘Ja, vandaag wel.’

Langzaam verdween het beeld van de vrouw, als rook die vervloog. De lucht in de kamer werd schoner, alsof de ramen waren opengezet. Het nachtlampje scheen nu feller.